

Nr 10

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter och av sockernäringen, m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I årets statsverksproposition har Kungl. Maj:t under nionde huvudtiteln (p. D 3 och 5) föreslagit riksdagen, att i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1966/67 beräkna till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett förslagsanslag av 160 milj. kr. och till särskilt stöd åt det mindre jordbruket ett förslagsanslag av 92 milj. kr.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en den 4 mars 1966 dagtecknad proposition, nr 47, angående reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter och av sockernäringen, m. m., vilken hänvisats till jordbruksutskottet, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att

dels godkänna de i propositionen angivna grunderna för reglering av priser m. m. på vissa jordbruksprodukter under regleringsåret 1966/67,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta ändringar i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. i överensstämmelse med vad som angetts i det föregående,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införsel av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. i överensstämmelse med vad som angetts i det föregående,

dels bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd, att i övrigt vidta erforderliga åtgärder för att genomföra prisregleringen under regleringsåret 1966/67,

dels godkänna vad i det föregående föreslagits om användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1966/67, och av andra i samband med jordbruksregleringen under regleringsåret inflytande avgiftsmedel,

dels godkänna de förslag som framlagts i det föregående rörande dispositionen av införselavgiftsmedel, som inflyter eller influtit under regleringsåret 1965/66 eller tidigare regleringsår, och av andra i samband med jordbruksregleringen under samma regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

dels godkänna vad i det föregående föreslagits rörande dispositionen av återstående behållning i clearingkassan för fettvaror,

dels godkänna de i propositionen angivna grunderna för reglering av sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden den 1 maj 1966—den 31 augusti 1967,

dels på riksstaten för budgetåret 1966/67 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område ett förslagsanslag av 167 000 000 kr.,

b) till Särskilt stöd åt det mindre jordbruket ett förslagsanslag av 86 000 000 kr.,

dels medge att de under fonden för förslag till statsverket för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslagen Lagring av jordbruksprodukter, Ytterligare lagring av jordbruksprodukter och Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö under budgetåret 1966/67 används för de med anslagen avsedda ändamålen.

Eftersom ett på 1960 års jordbruksutrednings arbete grundat nytt system för prissättning av jordbrukets produkter inte kan träda i kraft den 1 september 1966 har i propositionen framlagts förslag till fortsatt provisorisk reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter och av sockernäringen.

Den provisoriska regleringen av priserna på vissa jordbruksprodukter avses omfatta tiden den 1 september 1966—den 31 augusti 1967. Förslaget grundar sig på en mellan statens jordbruksnämnd samt jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation träffad överenskommelse. För prisregleringen förordas att nu gällande provisoriska system med vissa jämkningar tillämpas även under nästa regleringsår.

I fråga om sockernäringen föreslås en provisorisk reglering för tiden den 1 maj 1966—den 31 augusti 1967 i enlighet med en överenskommelse som träffats mellan statens jordbruksnämnd samt företrädare för Sveriges betodlares centralförening och Svenska sockerfabriks aktiebolaget. Förslaget innebär i förhållande till vad som nu gäller betydande omläggningar av främst regleringsteknisk karaktär.

Vidare har statens jordbruksnämnd i skrivelse den 8 december 1965 förordat vissa åtgärder i fråga om avgiftsrestitution vid utförsel till svensk frihamn. Häröver har remissyttranden avgetts av generaltullstyrelsen och kommerskollegium, som därvid överlämnat yttrande av Sveriges kemiska industrikontor.

Beträffande innehållet i nämnda överenskommelser och i det av jordbruksnämnden framlagda förslaget angående bestämmelserna om avgiftsrestitution vid utförsel och däröver angivna remissutlåtanden får utskottet hänvisa till propositionen.

Departementschefen har anfört följande.

»För tiden den 1 september 1965—den 31 augusti 1966 gäller enligt be-

slut av 1965 års riksdag (prop. 95, JoU 15, rskr 254) en provisorisk reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter. Även för sockernäringen fattade 1965 års riksdag (prop. 73, JoU 7, rskr 146) beslut om en provisorisk reglering som avser tiden den 1 maj 1965—den 30 april 1966. De båda provisoriska regleringarna är i sina huvuddrag en förlängning av de regleringssystem som för jordbruksprodukter i allmänhet tillämpades under tiden den 1 september 1959—den 31 augusti 1965 och för sockernäringen under tiden den 1 maj 1960—den 30 april 1965.

Eftersom en på 1960 års jordbruksutrednings arbete grundad ny prisreglering inte kan träda i kraft den 1 september 1966, har statens jordbruksnämnd haft i uppdrag att efter hörande av jordbrukets förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation inkomma med förslag till fortsatt provisorisk reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter och av sockernäringen.

Jordbruksnämndens nu framlagda förslag till provisorisk reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter under tiden den 1 september 1966—den 31 augusti 1967, för vilket jag närmare redogjort i det föregående, grundas i sina huvuddrag på en överenskommelse mellan nämnden, jordbrukets förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation. Överenskommelsen innebär att gällande provisoriska reglering med vissa jämkningar förlängs ett år. Vid min prövning, som jag närmare redovisar i det följande, har jag funnit att vad som förordas i överenskommelsen bör kunna godtas. Jag anger i det följande även mitt ställningstagande till vissa förslag, varom uppgörelse träffats i samband med de överläggningar som förekommit mellan jordbruksnämnden och de båda delegationerna, samt till nämndens förslag i övrigt.

I fråga om sockernäringen förordar jordbruksnämnden en provisorisk reglering för tiden den 1 maj 1966—den 31 augusti 1967 i enlighet med en överenskommelse som träffats mellan nämnden och företrädare för Sveriges betodlares centralförening u. p. a. samt Svenska sockerfabriks aktiefabrikslaget. Förslaget innebär betydande omläggningar av främst teknisk natur av gällande reglering. Även detta förslag, som redovisats i det föregående, har jag såsom framgår av det följande ansett mig böra godta.

Jag vill understryka att jag vid min prövning av jordbruksnämndens nu framlagda förslag särskilt beaktat att de har karaktär av provisorier som är avsedda att tillämpas endast fram till den 1 september 1967. Det är min förhoppning att provisorierna nämnda dag skall kunna avlösas av ett nytt system för prissättning på jordbrukets produkter, vilket grundas på statsmakternas ställningstaganden till de riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken varom 1960 års jordbruksutredning inom kort kan väntas framlägga förslag. Det ligger enligt min mening i sakens natur att förutsättningarna för och utformningen av dessa ställningstaganden inte bör påverkas av de nu aktuella provisorierna.

Reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter. Jag behandlar först de förslag, som framlagts rörande tillämpning under nästa regleringsår av *reglerna om ändring i gränsskyddet m. m. för jordbruksprodukterna*. Enligt det regleringssystem som nu gäller skall effekten av ändringar i prisnivån på världsmarknaden och i kostnadsnivån för jordbruksföretagen påverka storleken av gränsskyddet m. m. för jordbruksprodukterna genom tillämpning av den s. k. treprocentregeln. I fråga om denna regel gäller bl. a. att efter en första utlösning under innevarande regleringsår skall för att mäta ändringarna i kostnadsnivån användas en ny kostnadsindex. Denna grundas på förhållandena vid normjordbruk, dvs. vissa jordbruk med en genomsnittlig storlek av 25 ha åker. Härjämte skall ändringar i denna kostnadsindex ingå med vikten 60 % vid vissa beräkningar enligt treprocentregeln. Någon utlösning av treprocentregeln har hittills inte skett under innevarande regleringsår.

Enligt den nu föreliggande överenskommelsen skall reglerna för treprocentregelns tillämpning gälla även under nästa regleringsår. Redan den 1 mars 1966 skall dock — även om någon regelutlösning inte skett dessförinnan — övergång ske till den på kostnadsstrukturen vid normjordbruk grundade kostnadsindexen och de regler för dess vikt vid beräkningarna som angetts i överenskommelsen. Vidare framlägger jordbruksnämnden förslag till vissa principer för korrigeringar i den andra i treprocentregeln ingående indexserien, världsmarknadsprisindex. Förslaget grundas på en undersökning som den till nämnden knutna indexkommittén gjort rörande vissa olägenheter som uppkommer i samband med stora svängningar i världsmarknadspriserna på olika produkter. Vad sålunda föreslagits rörande treprocentregeln föranleder ingen erinran från min sida. I fråga om de principer, som skall tillämpas vid av regleringstekniska skäl betingade korrigeringar av världsmarknadsprisindex, bör Kungl. Maj:t äga besluta.

Under sexårsperioden intill den 1 september 1965 gällde en regel, den s. k. inkomstregeln, som i princip innebar att prisnivån för jordbrukets produkter årligen automatiskt justerades med hänsyn till löneutvecklingen för industriarbetare. För innevarande regleringsår har i stället fr. o. m. den 1 mars 1966 jordbruket genom höjda införselavgifter tillförts 60 milj. kr. för år räknat samt ett engångsbelopp på 6 milj. kr. av odisponerade införselavgiftsmedel. För nästa regleringsår skall jordbruket enligt den föreliggande överenskommelsen fr. o. m. den 1 september 1966 och den 1 mars 1967 genom höjda införselavgifter och höjd övre prisgräns på konsumtionsmjölk tillföras belopp som beräknas på grundval av 40 % av uppgången av konsumentprisindex under den närmast kända sexmånadersperioden, dvs. från januari till juli 1966 resp. från juli 1966 till januari 1967. Korrigeringar på grundval av en definitiv beräkning av utvecklingen av konsumentprisindex från medelvärdet för februari och mars 1966 till medelvärdet för augusti och september 1966 skall ske i samband med regelns tillämpning den 1 mars

1967. Vid beräkningarna skall konsumentprisindex rensas från posterna för alkoholhaltiga drycker och tobak samt från bostadsposten utom bränsle och lyse. Enligt vad jag inhämtat förutsätts vidare att vid beräkningarna av de belopp som skall tillföras jordbruket de på angivet sätt framkomna ändringarna i konsumentprisindex skall appliceras på jordbrukets totala intäkter, som därvid kalkyleras med utgångspunkt från den mittprisnivå som råder vid regelutlösningen.

För min del är jag av principiella skäl tveksam om lämpligheten av att utvecklingen till följd av jordbruksregleringen av prisnivån för jordbruksprodukter och därmed även av jordbrukets bruttointäkter på nytt helt görs beroende av automatiskt verkande regler. Med hänsyn till att, såsom jag inledningsvis berörde, jordbruksprisregleringen för nästa regleringsår får karaktären av ett endast för detta år avsett provisorium, som inte bör påverka förutsättningarna för och utformningen av ställningstagandena avseende tiden efter den 31 augusti 1967, vill jag dock ej motsätta mig att överenskommelsen godtas på denna punkt.

F. n. gäller enligt beslut av riksdagen med anledning av förslag i prop. 1965: 95 att avvikelser från en procentuellt likformig fördelning av ändringar i införselavgifterna vid regelutlösningar får ske endast efter Kungl. Maj:ts medgivande. Betydelsen av att viss försiktighet iakttas vid sådana avvikelser underströks av riksdagen (JoU 1965: 15, rskr 257). Med hänsyn härtill och då enligt min mening tillräckliga skäl ej framkommit för att ändra angivna ordning kan jag inte biträda vad jordbruksnämnden för sin del i detta hänseende föreslagit för nästa regleringsår.

I överenskommelsen ingår att prisgränserna skall ändras i samband med att införselavgifterna justeras den 1 september 1966 och den 1 mars 1967. Till grund för ändringar av prisgränserna skall läggas, förutom vad som beror av då gjorda justeringar av införselavgifterna, 60 % av ändringarna i kostnadsindex sedan närmast föregående ändringstillfälle. Mot angivna förslag, som i princip överensstämmer med vad som gäller fr. o. m. den 1 mars 1966, har jag inte något att erinra.

Den övre prisgränsen för konsumtionsmjölk skall enligt överenskommelsen, såsom tidigare berörts, ändras vid förut nämnda justeringar av införselavgifterna den 1 september 1966 och den 1 mars 1967. Denna prisgräns skall ändras även med 60 % av ändringarna i kostnadsindex vid utlösningar av treprocentregeln och vid justeringar av övriga prisgränser. Under innevarande regleringsår får högst 20 milj. kr. av införselavgiftsmedel inom den s. k. normalramen enligt särskilda regler tas i anspråk för att eliminera viss eljest inträffande höjning av priset på konsumtionsmjölk i partihandelsledet. Enligt den nu föreliggande överenskommelsen skall i syfte att hålla nere priset på konsumtionsmjölk under nästa regleringsår mejerinäringen kunna tillföras 25 milj. kr. av införselavgiftsmedel utanför normalramen. Beloppet skall i första hand användas för att även under nästa regleringsår ersätta

de höjningar av priset på konsumtionsmjölk som för regleringsåret 1965/66 eliminerats genom att införselavgiftsmedel inom normalramen tagits i anspråk för ändamålet. Eventuellt återstående belopp får enligt överenskommelsen användas för att eliminera de prishöjningar på konsumtionsmjölk under regleringsåret 1966/67 som eljest skulle följa av utvecklingen av kostnadsindex.

De föreslagna reglerna för ändring av den övre prisgränsen på konsumtionsmjölk bör godtas. Enligt vad jag inhämtat kommer av de införselavgiftsmedel, som för innevarande regleringsår inom normalramen får tas i anspråk för att hålla priset på konsumtionsmjölk nere, ca 12 milj. kr. att användas för tiden den 1 mars—den 31 augusti 1966. Med hänsyn härtill kommer sannolikt det för ändamålet för nästa regleringsår avsedda beloppet att så gott som helt få tas i anspråk för att fortsätta att eliminera den under regleringsåret 1965/66 uteblivna prishöjningen. Något nämnvärt utrymme torde därför knappast finnas för att undvika eventuella prisstegringar på konsumtionsmjölk under nästa regleringsår.

Jag har vid min prövning av förslaget i denna del funnit att vad ledamoten av jordbruksnämndens konsumentdelegation fru Elsa Lindskog anfört i sitt i det föregående redovisade särskilda yttrande i och för sig är beaktansvärt. Eftersom det nu framlagda förslaget utgör en integrerande del av den träffade överenskommelsen och fråga endast är om ett provisorium för nästa regleringsår, finner jag dock att förslaget kan godtas.

För de införselavgiftsmedel som får tas i anspråk för regleringsändamål på jordbrukets område har riksdagen för vart och ett av regleringsåren 1963/64, 1964/65 och 1965/66 fastställt en *normalram* av 160 milj. kr. I den för innevarande regleringsår fastställda ramen ingår emellertid inte medel för sockerprisregleringen. Enligt den nu träffade överenskommelsen skall normalramen även för regleringsåret 1966/67 fastställas till 160 milj. kr. exklusive de medel som inflyter vid import av socker och sockerprodukter. Såsom framgår av det föregående skall i normalramen ej heller inräknas det belopp av 25 milj. kr. av införselavgiftsmedel som skall få disponeras för att hålla nere priset på konsumtionsmjölk. Jag anser mig kunna biträda vad sålunda föreslagits. Till vissa frågor rörande användningen av införselavgiftsmedlen inom normalramen återkommer jag i det följande.

I fråga om *restitution av införselavgift vid import av levande djur* ingår i den träffade överenskommelsen att sådan restitution inte skall medges för levande djur, som faller under jordbruksregleringen, med undantag dock för andra hästar än sådana som införs på s. k. slaktdjurslicens. Detta innebär, såsom framgår av jordbruksnämndens skrivelse, viss ändring i förhållande till de uttalanden i ämnet som senast gjorts i prop. 1959:147 och och lämnats utan erinran av riksdagen (JoU 1959:29, rskr 283). Jag har inte något att invända mot vad jordbruksnämnden nu förordar.

Slaktdjursavgift för storboskap, som har en slaktvikt av minst 150 kg eller, vid utförsel av levande djur, en vikt av minst 300 kg, tas nu ut med 60 kr. per djur utom i Norrland. Beloppet är det högsta som får utgå enligt 2 § förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. Enligt den nu föreliggande överenskommelsen skall angivna maximibelopp höjas till 80 kr. För min del vill jag erinra om att ifrågavarande slaktdjursavgift, som i första hand belastar producenterna genom att den dras från avräkningspriserna, höjts relativt kraftigt under de senaste åren. Sålunda var maximivavgiften för tiden den 1 juli 1959—den 30 juni 1963 30 kr. och för tiden den 1 juli 1963—den 31 december 1964 40 kr. Å andra sidan framgår av jordbruksnämndens skrivelse att enligt tillgängliga prognoser en betydande export av nötkött kan väntas bli erforderlig under nästa regleringsår och att de medel, som inflyter genom nuvarande avgift, då kan bli otillräckliga för att täcka exportförlusterna. Jag har med hänsyn härtill stannat för att föreslå Kungl. Maj:t att inhämta riksdagens bemyndigande att vidta de ändringar i omförmälda förordning som erfordras för att kunna genomföra den nu överenskomna höjningen. Jag vill dock anmäla att jag — om riksdagen bifaller vad jag förordat — ej avser att föreslå Kungl. Maj:t att bemyndiga jordbruksnämnden att höja nu ifrågavarande slaktdjursavgift över 60 kr. per djur förrän nämnden, då produktions- och avsättningsförhållandena m. m. för nötkött under nästa regleringsår bättre kan överblickas, inkommer med närmare utredning om behovet av en sådan höjning.

Jordbruksnämnden framlägger vidare förslag om att höja maximibeloppen för *utjämningsavgifterna på vissa mjölkprodukter*. Förslaget, som inte omfattas av den träffade överenskommelsen, innebär att den övre gränsen för utjämningsavgifterna på ost med lägre fetthalt än 45 % och för mjölk med fetthalt, som ej överstiger 1,5 %, skall höjas med 50 resp. 6 öre per kg. Som motiv för förslaget anför nämnden endast att tillräckligt utrymme ej finns inom ramen för nu gällande maximibelopp för att genomföra planerade höjningar av de f. n. utgående avgifterna. Med hänsyn bl. a. till att det nu är fråga om en provisorisk jordbruksprisreglering med endast ett års giltighetstid har jag för min del inte kunnat finna att tillräckliga skäl framförts för att motivera en höjning av den övre gränsen för angivna utjämningsavgifter. Jag avstyrker således förslaget.

Förslaget att överföra *kemiskt ren glukos* till jordbruksregleringen ingår ej heller i den träffade överenskommelsen. Glukosen har i samband med övergången till ny tulltaxa den 1 januari 1959 avförts från jordbruksregleringen och belagts med en värdetull. Detta har enligt nämnden lett till en viss snedvridning av handeln med denna vara i förhållande till motsvarande ej kemiskt rena vara, glykos, som ingår i jordbruksregleringen. Jag vill erinra om att frågan tidigare prövats av riksdagen (prop. 1960: 153, JoU

31, rskr 311; prop. 1961: 152, BevU 58, rskr 345). Enligt min mening är det — oaktat att vissa olägenheter synes vara förenade med nuvarande ordning — inte motiverat att inför den förestående allmänna översynen av jordbruksregleringen på nytt föra in glukosen i denna reglering.

Jag övergår härfter till att behandla frågor som hänger samman med *åtaganden på jordbrukets område inom EFTA*. Enligt ett mellan Sverige och Danmark träffat avtal, som godkänkts av 1963 års riksdag (prop. 1963: 178, UU 10, rskr 381), har man från svensk sida förklarat sig beredd att inom ramen för sina möjligheter verka för att eventuellt importbehov i fråga om vissa jordbruksvaror kommer att täckas i första hand genom import från Danmark samt att verka för fortsatt och vidgad import av danska sockerbeter till Sverige. Vidare innebär avtalet att årligen ett visst belopp, lägst 20 milj. kr., skall överföras till Danmark. I anslutning härtill vill jag anmäla att danska utrikesministeriet hemställt om vissa provisoriska åtgärder i syfte att underlätta exporten av danskt nötkött till Sverige. I remissyttrande har statens jordbruksnämnd bl. a. belyst verkningarna på den svenska köttmarknaden av de föreslagna åtgärderna samt förklarat att det beslut om ändrad omräkningsfaktor mellan införselavgifterna för styckat och ostyckat nötkött, som nämnden fattat och som redovisats i det föregående, måste anses vara till fördel för den danska exporten av nötkött till Sverige. Jag anser mot denna bakgrund att något ställningstagande i ämnet f. n. inte är påkallat. Jag vill vidare erinra om att enligt beslut av Kungl. Maj:t den 25 februari 1966 till 1960 års jordbruksutredning överlämnats en framställning från det danska utrikesministeriet om åtgärder för att på längre sikt främja den danska exporten av jordbruksprodukter till Sverige. Samtidigt har till jordbruksutredningen överlämnats en av Sveriges lantbruksförbund och Riksförbundet Landsbygdens folk ingiven skrift, vari de båda organisationerna under åberopande av uttalande av Nordens bondeorganisationers centralråd hemställt att olika möjligheter prövas i syfte att tillförsäkra de nordiska länderna det importutrymme av livsmedel som föreligger i varje enskilt nordiskt land.

För regleringsåret 1966/67 bör tillämpas samma bestämmelser som nu i fråga om täckande av kostnader för åtaganden på jordbrukets område inom EFTA. Således bör utgifterna för i det föregående nämnd överföring av medel till Danmark i första hand bestridas av medel som influtit såsom regleringsavgift på fettvaror m. m. Om dessa medel visar sig inte förslå, bör Kungl. Maj:t äga ta i anspråk kvarstående odisponerade införselavgiftsmedel eller medel ur anslaget Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område. På samma sätt bör enligt Kungl. Maj:ts bestämmande täckas statsverkets kostnader för den sockerbetsimport från Danmark som jag berör vid behandlingen av regleringen av sockernäringen.

Under regleringsåret 1966/67 bör vidare alltjämt prisutjämning ske på vissa råvaror för livsmedelsindustrin till följd av åtgärder inom EFTA. Givet-

vis får vid övervägandena rörande ett nytt system för reglering av priserna på jordbruksprodukter uppmärksamhet ägnas åt de problem som kan föreligga rörande råvaruprisutjämningen.

I detta sammanhang vill jag anmäla att, såsom närmare framgår av den särskilda framställning av jordbruksnämnden som redovisats i det föregående, gällande bestämmelser om återbäring av införsel- och kompensationsavgifter kan utnyttjas på olämpligt sätt. Produkter av importerade och avgiftsbelagda råvaror har sålunda i flera fall utförts till frihamn och sedan återinförts utan annat syfte med utförseln än att skapa grund för avgiftsrestitution. Jag anser i likhet med jordbruksnämnden att det är angeläget att åtgärder vidtas för att hindra detta förfarande. Ett lämpligt sätt synes vara att ge jordbruksnämnden möjlighet att, om restitution skett vid utförsel av sådan produkt och varan sedan återinförs, kräva tillbaka det restituerade beloppet helt eller delvis. Jag föreslår därför att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att vidta erforderlig ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införsel av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m.

För tiden intill den 1 september 1966 har tidigare gjorts utfästelser om prövning av eventuell gottgörelse till jordbruket till följd av inverkan av EFTA. Denna utfästelse anser jag böra gälla även under nästa regleringsår. I fråga om här avsedd gottgörelse för tiden intill den 1 september 1965 har jordbruksnämnden framlagt förslag som grundar sig på en uppgörelse mellan nämnden och jordbrukets förhandlingsdelegation. Av vad jordbruksnämnden anfört framgår att nämnden för denna tid ej funnit skäl föreligga för gottgörelse för annat än viss prisutjämning, som betingats av Sveriges medlemskap i EFTA och som bekostats av införselavgiftsmedel inom normalramen. Jag biträder denna uppfattning och finner ej anledning till erinran mot de ersättningsbelopp som nämnden föreslagit. Således förordar jag att 430 030: 80 kr. tillförs de för prisreglering på ägg avsedda medlen. Beloppet motsvarar vad som av sådana medel intill den 1 september 1965 tagits i anspråk för prisutjämning på äggalbumin. Likaså bör ersättning utgå med sammanlagt 10 737 326 kr. för utgifter intill den 1 september 1965 för prisutjämning på vissa stärkelseprodukter. Av detta belopp har 9,5 milj. kr. genom beslut av Kungl. Maj:t, senast den 25 februari 1966, förskotterats av medel som före den 1 september 1965 influtit såsom införselavgifter på matpotatis och som redovisats inom normalramen. Det förskotterade beloppet bör således återföras till dessa medel. Återstående belopp, eller 1 237 326 kr., bör tillföras de för prisreglering på stärkelseområdet avsedda medlen. Den nu föreslagna, slutliga regleringen av jordbrukets förluster intill den 1 september 1965 till följd av EFTA bör, såsom jordbruksnämnden förordat, bekostas med den 1 september 1965 kvarstående, odisponerade införselavgiftsmedel.

Frågan om ersättning till jordbruket för eventuella förluster till följd av

EFTA under innevarande regleringsår bör slutligt regleras så snart som möjligt efter den 1 september 1966. Vad jordbruksnämnden anfört rörande finansieringen av eventuell sådan ersättning påkallar enligt min mening inte nu något ställningstagande.

I fråga om gottgörelse till jordbruket för regleringsåren 1963/64 och 1964/65 till följd av åtgärder inom EEC äger enligt beslut av 1965 års riksdag Kungl. Maj:t bestämma. Tidigare denna dag har Kungl. Maj:t i överensstämmelse med jordbruksnämndens förslag beslutat att sådan gottgörelse skall utgå med 12 milj. kr. av de införselavgiftsmedel som den 1 september 1965 kvarstod odisponerade.

I detta sammanhang bör riksdagen underrättas om att Kungl. Maj:t — i anledning av en av Förenta Nationernas säkerhetsråd antagen resolution — genom beslut den 22 november 1965 meddelat föreskrifter av innebörd att varor, som faller under jordbruksregleringen, inte utan särskilt tillstånd av statens jordbruksnämnd får införas i Sverige eller utföras från Sverige då ursprungs- resp. förbrukningslandet är Rhodesia. Det kan ej uteslutas att det även framdeles uppkommer situationer då det av liknande skäl eller av beredskapsskäl befinns motiverat att Kungl. Maj:t meddelar förbud mot import eller export av jordbruksprodukter. Ett sådant beslut bör inte anses möta hinder i de för jordbruksprisregleringen gällande allmänna bestämmelserna.

Användningen av införselavgiftsmedlen under regleringsåret 1964/65 framgår av redogörelsen i det föregående. Liksom under tidigare år har vissa införselavgifter för brödsäd och fodermedel, som bl. a. influtit genom import som avsett att ersätta exporterad eller för foderändamål använd svensk brödsäd, disponerats för regleringsändamål. Detta synes böra godtas.

Av införselavgifter på potatis, som influtit före den 1 september 1965 och som redovisats inom normalramen, kommer vid bifall till vad jag förordat i det föregående om återföring av för prisutjämning på stärkelse förskottade medel att finnas en behållning på i runt tal 12,4 milj. kr. Vid överläggningarna i samband med förut berörda överenskommelse har mellan jordbruksnämnden samt jordbrukets förhandlingsdelegation och nämndens konsumentdelegation träffats uppgörelse rörande användningen av dessa införselavgiftsmedel. Uppgörelsen innebär att 8 milj. kr. skall överföras till fonden för främjande av forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område (exportmedelsfonden) för att användas främst för att finansiera forskning och försök i fråga om potatis och potatisprodukter. Av beloppet avses 2 milj. kr. för årliga bidrag till Sveriges utsädesförenings löpande kostnader för att förädla potatisutsäde. Resten av nämnda 12,4 milj. kr., nämligen 4,4 milj. kr., skall användas för regleringsändamål på jordbrukets område. För min del vill jag erinra om att 1965 års riksdag ej biträdde ett då föreliggande förslag att ta i anspråk införselavgifter inom normalramen för

forsknings- och försöksändamål. Härtill kommer att jag anser ytterligare överväganden erforderliga i fråga om behovet att, såsom hittills avsetts, använda medlen för ändamål som är att hänföra till prisreglering på potatis. Dessa överväganden bör lämpligen ske i anslutning till ställningstagandena beträffande det nya system för prissättning av jordbruksprodukter som bör efterträda nuvarande provisorier. Mot denna bakgrund förordar jag att beslut inte nu fattas rörande användningen av dessa införselavgiftsmedel.

Av nämndens redogörelse framgår att de den 1 september 1965 kvarstå ende odisponerade införselavgiftsmedlen, vilka utgör statsmedel, uppgick till något mer än 56,4 milj. kr. Härav har i enlighet med beslut av 1965 års riksdag 6 milj. kr. den 1 mars 1966 tillförts jordbruket. Vid bifall till vad jag förordat rörande ersättning till jordbruket till följd av EFTA-förluster samt genom Kungl. Maj:ts förut nämnda beslut om ersättning till jordbruket i anledning av åtgärder inom EEC kommer i runt tal ytterligare 23,2 milj. kr. av nämnda medel att disponeras. Jag avser vidare att senare föreslå Kungl. Maj:t att omkring 7 milj. kr. tas i anspråk för att täcka del av under innevarande budgetår gjorda utbetalningar till Danmark. Härefter återstående belopp, i runt tal 20 milj. kr., bör tills vidare kvarstå hos jordbruksnämnden för att efter beslut av Kungl. Maj:t kunna användas för ändamål som jag angett tidigare i detta anförande.

I redogörelsen i det föregående har redovisats jordbruksnämndens preliminära beräkningar rörande under regleringsåret 1965/66 inflytande införselavgiftsmedel. Jag har ingen erinran mot dessa beräkningar.

I fråga om införselavgiftsmedel för regleringsåret 1966/67 visar jordbruksnämndens beräkningar en total inkomst av ca 240 milj. kr. Jag vill i likhet med jordbruksnämnden framhålla att beräkningen givetvis är osäker.

Av de införselavgifter, som inflyter under nästa regleringsår, bör i likhet med vad som nu gäller vissa belopp få disponeras för ändamål som inte tillgodoses inom normalramen. Således bör av införselavgiftsmedel för matpotatis och potatisprodukter samma belopp som innevarande regleringsår, eller högst 1 milj. kr., i mån av tillgång på medel ställas till Sveriges potatisodlares riksförbunds förfogande för att effektivisera matpotatisodlingen m. m. Av samma införselavgiftsmedel bör utgå ett i jämförelse med innevarande regleringsår oförändrat bidrag, eller 150 000 kr., till Svensk matpotatiskontroll (SMAK) upplysningsverksamhet. Vidare bör, i likhet med innevarande regleringsår, Sveriges utsädesförening enligt Kungl. Maj:ts bestämmande av nyss nämnda införselavgiftsmedel erhålla bidrag till föreningens kostnader för potatisförädlingsverksamheten. Jag kan däremot inte biträda jordbruksnämndens hemställan om bemyndigande för nämnden att ställa högst 200 000 kr. till statistiska centralbyråns förfogande för att täcka utgifter i samband med en översyn av potatisstatistiken. Av införselavgifterna för slaktvaror och slaktdjur bör under budgetåret 1966/67 liksom nu högst 30 000 kr. utgå för att täcka veterinärstyrel-

sens kostnader för importkontroll av animala livsmedel och av införselavgifterna för mjölk och mejeriprodukter högst 120 000 kr. för de statliga kostnaderna för pastöriseringskontrollen. Dessutom bör av de införselavgiftsmedel, som inflyter utöver normalramen, alltjämt bestridas utgifter för prisutjämning på torkat äggalbumin och kärnbindemedel. Härjämte har jag i det föregående tillstyrkt att 25 milj. kr. får användas för att hålla nere priset på konsumtionsmjölk.

De införselavgiftsmedel, som nästa regleringsår inflyter inom den av mig i det föregående förordade normalramen av 160 milj. kr., bör liksom hittills i mån av behov överföras till de olika regleringsföreningarna m. m. på jordbrukets område.

Vad gäller användningen av dessa medel tillstyrker jag till en början det förslag som jordbruksnämnden på initiativ av nämndens konsumentdelegation framlagt rörande begränsning av de införselavgiftsmedel och jämväl vissa tillverkningsavgifter som ställs till förfogande för prisutjämning vid export av ägg och äggprodukter. För detta ändamål bör således få användas endast införsel- och tillverkningsavgifter för sådant foder som går åt inom den egentliga äggproduktionen. Årets riksdag (prop. 1966: 11, JoU 3, rskr 69) har beslutat att stöd ej längre skall utgå till odlingen av spånadslin. Stödet har utgått ur det belopp av högst 3 milj. kr. som inom normalramen av införselavgifter på fettvaror får användas till stöd åt odlingen av oljelin. För 1964 års skörd av spånadslin utgick ett stöd av ca 1,9 milj. kr. Med anledning av att denna utgift bortfaller bör för nästa regleringsår av de inom normalramen inflytande införselavgifterna på fettvaror ett belopp, som motsvarar kostnaden för stödet åt 1965 års skörd av spånadslin, inte få tas i anspråk. Frågan om användningen av detta belopp bör prövas av riksdagen i ett senare sammanhang. Kungl. Maj:t bör äga bestämma det högsta belopp av angivna införselavgiftsmedel som under nästa regleringsår får användas för stöd åt oljelinodlingen.

I övrigt bör införselavgifterna för brödsäd och brödsädsprodukter tillföras Svensk spannmålshandel, ekonomisk förening. Införselavgifterna för ärter, bönor, hampfrö och fodermedel samt malt bör användas för prisregleringarna för ägg, slaktvaror, mjölk och mejeriprodukter genom Sveriges export- och importförening för ägg u. p. a., Svensk kötthandel, ekonomisk förening, resp. Svenska mejeriernas riksförening u. p. a. Medlen bör, med beaktande av vad jag anfört i det föregående och i övrigt i enlighet med vad som gäller under innevarande regleringsår, av jordbruksnämnden fördelas mellan de olika ändamålen efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation. Härutöver bör ifrågavarande införselavgiftsmedel, liksom under innevarande regleringsår, kunna tas i anspråk för stödköp av fodersäd, om Kungl. Maj:t så finner lämpligt, samt för bidrag vid export av kött av fjäderfä. I fråga om matpotatis och matpotatisprodukter bör införselavgiftsmedlen i mån av behov — sedan i det föregående särskilt nämnda

bidrag till Sveriges potatisodlares riksförbund, SMAK och Sveriges utsädesförening utgått — tillföras Sveriges stärkelseproducenters förening för prisregleringen för potatis samt enligt Kungl. Maj:ts bestämmande förskottsvis användas för den särskilda prisutjämnning på stärkelseområdet som är erforderlig till följd av Sveriges medlemskap i EFTA. Stärkelseföreningen bör vidare erhålla de införselavgiftsmedel, som inflyter för stärkelse och stärkelseprodukter för att användas för prisreglering på fabrikspotatis. Införselavgiftsmedlen för fettvaror och fettråvaror bör med de begränsningar som följer av vad jag förordat i det föregående dels användas för regleringsbidrag, dels tillföras Sveriges oljeväxtintressenter, förening u. p. a., för att täcka förluster i samband med inlösen av inhemskt oljeväxtfrö. Införselavgiftsmedlen för mjölk och mejeriprodukter m. m. bör tillföras Svenska mejeriernas riksförenings regleringskassa. Införselavgiftsmedlen för slaktvaror och slaktdjur (annat än fjäderfä) bör för prisregleringen på kött och fläsk m. m. tillföras föreningen Svensk kötthandel. Införselavgiftsmedlen för ägg, äggprodukter och fjäderfäkött samt levande fjäderfä bör överföras till Sveriges export- och importförening för ägg för att användas för prisreglering m. m. av dessa varor. Jordbruksnämnden bör liksom tidigare upprätta en preliminär fördelningsplan för användningen av införselavgiftsmedlen. Om jämkningar i fördelningen i förhållande till vad jag här angett visar sig nödvändiga, bör Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts bemyndigande, jordbruksnämnden äga besluta härom.

I fråga om användningen under nästa regleringsår av *interna regleringsavgifter* och av motsvarande kompensationsavgifter bör i enlighet med vad jordbruksnämnden föreslagit gälla samma föreskrifter som f. n. Detta innebär bl. a. att av dylika medel bör kunna utgå bidrag enligt Kungl. Maj:ts bestämmande till kostnader för mjölkavkastningskontroll.

Jordbruksnämnden har efter redogörelse för inkomsterna av *regleringsavgifter på fettvaror* föreslagit att ett belopp av ca 14 milj. kr., som utgör medel som från den år 1956 avvecklade clearingkassan på fettvaror varit utlånade till sockerregleringsfonden, tillförs den på driftbudgetens inkomstsida upptagna inkomstiteln regleringsavgift och accis på fettvaror m. m. Jag tillstyrker detta förslag.

Bestämmelser för prisregleringen på jordbrukets område, som gäller för innevarande regleringsår enligt beslut av riksdagen och som inte särskilt berörts i det föregående, bör äga giltighet även under regleringsåret 1966/67.

Reglering av sockernäringen. Såsom jag inledningsvis berört innebär det av jordbruksnämnden framlagda förslaget till reglering av sockernäringen för tiden den 1 maj 1966—den 31 augusti 1967 betydande omläggningar av främst teknisk natur av gällande reglering. Det nya regleringssystemets inne-

håll framgår av redogörelsen i det föregående. Jag vill emellertid fästa uppmärksamheten på innebörden av följande bestämmelser i förslaget.

Mot bakgrunden av det svårbedömbara internationella prisläget på socker har jordbruksnämnden ansett att det är angeläget med ett regleringssystem som i görligaste mån dämpar effekterna på hemmamarknadspriset av en stegring i världsmarknadspriset och som samtidigt i väsentlig utsträckning eliminerar Svenska sockerfabriks aktiebolagets, i det följande benämnt sockerbolaget, och betodlarnas vinstchanser resp. förlustrisker till följd av ändringar i världsmarknadspriset. Till grund för de regler, som bestämmer storleken av införselavgiften på socker vid den nya regleringens början den 1 maj 1966, ligger därför dels beräkningar rörande sockerbolagets tillverkningskostnader och medelsbehovet i sockerregleringsfonden vid olika omfattning av den svenska betodlingen, dels vid denna tid gällande världsmarknadspris på färdigt socker enligt Parisbörsens s. k. spotnotering. Vidare skall införselavgiften fortlöpande anpassas efter ändringarna i detta världsmarknadspris. Av praktiska skäl begränsas dock rörligheten genom en regel, som innebär att införselavgiften justeras först sedan noteringsändringen nått viss storlek och/eller haft viss varaktighet. Införselavgiftsmedlen skall liksom hittills tillföras den av jordbruksnämnden förvaltade sockerregleringsfonden.

Mittpriset på socker den 1 maj 1966 skall vara 109,24 öre per kg, vilket är 1,43 öre per kg lägre än vid nu gällande regleringssystemets början den 1 maj 1965. Spännvidden mellan mittpriset samt de övre och nedre prisgränserna föreslås bli oförändrat $\pm 15\%$.

Grundpriset för sockerbetor med 16 % sockerhalt föreslås vara 11 kr. per dt, vilket är 0: 30 kr. mer än vad som förutsatts gälla för 1965 års skörd. Av grundpriset skall 0: 20 kr. per dt utgå ur sockerregleringsfondens behållning vid den nya regleringsperiodens början. Återstoden av betgrundpriset skall erläggas av sockerbolaget och sockerregleringsfonden med en fördelning som varierar med storleken av införselavgiften och med betarealens omfattning.

Vid de överläggningar som förekommit mellan jordbruksnämnden samt betodlarna och sockerbolaget har parterna utgått från en betodlingsareal av 40 000 ha. Vid tillämpningen av i det föregående angivna regler skall dock utgångspunkten vara den betodlingsareal som kommer att kontrakteras våren 1966.

Den huvudsakliga innebörden av det föreslagna regleringssystemet är att mellan prisgränserna ändringar i världsmarknadspriset endast till ungefär en tredjedel kommer att återspeglas i det inhemska priset på färdigt socker. För betodlarna medför systemet ett praktiskt taget fast betpris så länge det inhemska priset på socker ligger mellan prisgränserna. Sockerbolaget får vid ett stigande världsmarknadspris betala en större och vid fallande pris en mindre andel av detta betpris. Systemet innebär vidare att en ökning eller minskning av betodlingsarealen i förhållande till förutsatta 40 000 ha medför

en höjning resp. minskning av införselavgiften och en lika stor ändring av det inhemska priset på socker. Däremot påverkas i princip inte grundpriset på sockerbetor. Av det anförda framgår vidare att det föreslagna systemet inte gör det möjligt att nu ange den faktiska storleken av vare sig införselavgiften eller det inhemska fabrikspriset den 1 maj 1966.

I övrigt bör nämnas att förslaget innebär att liksom hittills de regler som gäller för ändring av gränsskyddet på övriga jordbruksprodukter även skall tillämpas i fråga om socker. Den särskilda regeln om viss ersättning åt sockerbolaget vid kostnadsstegringar, vilken senast utlösts den 28 januari 1966, behålls men vid beräkningarna rörande regelns eventuella utlösning skall utgångspunkten vara den 1 maj 1966.

Vid beräkningarna rörande bl. a. införselavgiftens storlek har hänsyn tagits till en planerad import av sockerbetor från Danmark i en omfattning som motsvarar en odlingsareal av 1 500 ha.

Såsom jag anförde vid min föredragning av det i fjol framlagda förslaget till nu gällande provisoriska reglering av sockernäringen har gränsskyddet för socker kraftigt höjts. Jag angav då att den införselavgift, som avsågs gälla fr. o. m. den 1 maj 1965, uppgick till 157 % av det förutsatta sockerpriset på världsmarknaden. Motsvarande kalkyl med utgångspunkt från de två räkneexempel i fråga om införselavgift och världsmarknadspris, som jordbruksnämnden redovisar i sin nu föreliggande framställning, ger till resultat 154 resp. 212 %. Kostnaderna för den svenska sockerbetsodlingen är således alltså mycket höga i förhållande till det rådande världsmarknadspriset på socker. Mot bakgrunden av det anförda avser jag att vid mina ställningstaganden till de riktlinjer för den framtida jordbrukspolitiken, varom 1960 års jordbruksutredning inom kort torde framlägga förslag, ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om omfattningen av den svenska odlingen av sockerbetor.

Det nu föreliggande förslaget avser endast tiden fram till den 31 augusti 1967. De föreslagna omläggningarna synes innebära vissa regleringstekniska förbättringar i förhållande till vad som nu gäller. Å andra sidan utgör den omständigheten att hinder inte föreligger att öka den nuvarande arealen för sockerbetsodlingen en avgjord nackdel ur konsumentsynpunkt. Jag anser mig emellertid böra utgå från att såväl betodlarna som sockerbolaget kommer att eftersträva att den areal, som odlas under år 1966, kommer att ligga nära de 40 000 ha som varit en utgångspunkt vid överläggningarna om den träffade överenskommelsen. Till följd härav bör jordbruksnämndens förslag kunna godtas som grund för utformningen av regleringssystemet för socker under tiden den 1 maj 1966—den 31 augusti 1967.

Såsom nämnden berört i sin framställning bör Kungl. Maj:t äga vidta de åtgärder och de justeringar i systemet, som kan erfordras om Parisbörsens notering inte visar sig fylla funktionen som utgångspunkt för gränsskyddet.

Anslagsfrågor. I prop. 1966:1 har, såsom tidigare nämnts, Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* för budgetåret 1966/67 beräkna ett förslagsanslag av 160 milj. kr. Under anslaget bör för nästa budgetår beräknas medel för allmänt mjölkpristillägg, prisutjämning på vissa prisreglerade råvaror till livsmedelsindustrin samt diverse kostnader i samband med jordbruksprisregleringen.

Medelsbehovet för allmänt mjölkpristillägg under budgetåret 1966/67 har av jordbruksnämnden beräknats minska med 1 milj. kr. till 97 milj. kr. Mot denna beräkning har jag ingen erinran.

Kostnaderna för prisutjämning för råvaror till livsmedelsindustrin uppskattar jordbruksnämnden för nästa budgetår till 69 milj. kr., vilket innebär en ökning med 9 milj. kr. i förhållande till anslagsberäkningen för innevarande budgetår. Ökningen beror bl. a. på ökad kvantitet av de varor, som omfattas av prisutjämningen, och höjda införselavgifter för vissa råvaror.

För att bestrida diverse kostnader i samband med jordbruksregleringen bör i enlighet med jordbruksnämndens beräkning för budgetåret 1966/67 få disponeras högst 1,3 milj. kr. Härav bör beräknas ett till 600 000 kr. höjt belopp för fortsatt stöd åt ullproduktionen. Vidare bör högst 200 000 kr. få användas för ersättning åt Svenska mejeriernas riksförening för arbetet med vissa uppgifter, som hänger samman med regleringen av mjölk och mejeriprodukter, samt 500 000 kr. till oförutsedda utgifter. Till sådana oförutsedda utgifter bör liksom hittills få hänföras bl. a. kostnader för skördeuppskattning och administration av det permanenta skördeskadeskyddet.

Enligt förut nämnt beslut av årets riksdag om avveckling av stödet till odlingen av spånadslin och hampa bortfaller för nästa budgetår det belopp av 700 000 kr. som för innevarande budgetår beräknats till stöd åt hampodlingen samt till vissa odlingsförsök m. m. avseende spånadsväxter. Förevarande anslag bör däremot, liksom enligt nämnda riksdagsbeslut är fallet beträffande innevarande budgetårs anslag, få belastas med på budgetåret 1966/67 belöpande kostnader för avgångsersättningar till anställda vid linberedningsverket i Laholm och hampberedningsverket i Visby. Liksom innevarande budgetår bör vidare Kungl. Maj:t i mån av behov äga ta i anspråk medel ur anslaget för sådana tillfälliga lån till Hallands läns linodlareförening och Gotlands hampodlareförening som angetts i prop. 1966: 11. Vad jag nu förordar påkallar inte någon uppräknning av anslaget.

Det sammanlagda medelsbehovet under anslaget beräknar jag till avrundat 167 milj. kr. Anslaget bör föras upp med detta belopp.

Förslagsanslaget *Särskilt stöd till det mindre jordbruket* har i prop. 1966: 1 förts upp med ett beräknat belopp av 92 milj. kr. Lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden beräknar ett medelsbehov för budgetåret 1966/67 av 88,5 milj. kr. För min del beräknar jag medelsbehovet under nästa budgetår för arealtillägg, leveranstillägg för mjölk och extra mjölkpristillägg i norra

Sverige till 19, 26 resp. 41 milj. kr. Anslaget bör alltså föras upp med 86 milj. kr. vilket innebär en minskning med 6 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår.

För *utjämningslagring* av smör och köttvaror samt för *beredskapslagring* av vissa varor i jordbruksnämndens regi förfogar nämnden över tillhoppa 206 175 000 kr. Medlen har anvisats som investeringsanslag under fonden för förlag till statsverket. Under anslagsrubrikerna Lagring av jordbruksprodukter och Ytterligare lagring av jordbruksprodukter har investeringsanslag för angivna ändamål anvisats senast för budgetåret 1953/54. Under samma fond har under rubriken Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö för budgetåret 1953/54 anvisats ett investeringsanslag av 50 milj. kr. Jordbruksnämnden föreslår, förutom att redan anvisade medel får disponeras även nästa budgetår, att för utjämningslagring av smör och köttprodukter samt för ökad beredskapslagring anvisas ytterligare 20 resp. 11,2 milj. kr.

Jag kan ej biträda förslaget att ställa ytterligare medel till förfogande för utjämningslagring. Vad gäller beredskapslagringen vill jag erinra om att jag vid anmälan i prop. 1966: 1 (bil. 11 s. 81) av anslaget Kostnader för beredskapslagring av livsmedel och fodermedel m. m. anförde, att jag inte var beredd att ta ställning till jordbruksnämndens förslag att öka lagringen. Med hänsyn härtill erfordras inte något kapitaltillskott för ändamålet under nästa budgetår. Däremot tillstyrker jag nämndens förslag att även för nästa budgetår få disponera redan anvisade medel.»

I detta sammanhang har utskottet behandlat följande inom riksdagen väckta och till utskottet hänvisade motioner, nämligen

1) I: 660 av herr *Eskilsson m. fl.* och II: 812 av herr *Jönsson* i Ingemarsgården *m. fl.*, i vilka likalydande motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga ändring i förordningen den 7 juli 1956 (nr 401) angående reglering av införsel av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. i överensstämmelse med vad som angetts i Kungl. Maj:ts proposition nr 47, varvid dock skall gälla att restitution av införselavgift för levande häst icke skall medges;

2) I: 661 av herr *Eskilsson m. fl.*, likalydande med II: 811 av herr *Hansson* i Skegrie *m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 47 måtte medge

dels att jordbruket efter överenskommelse med jordbruksnämnden utan den inskränkning, som förordats av departementschefen i anslutning till bortfallet av stödet till spånadslinodlingen, må äga förfoga över de införselavgiftsmedel, som nästa regleringsår inflyter inom normalramen av 160 miljoner kronor, i överensstämmelse med den uppgörelse, som träffats mellan jordbruksnämnden samt jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation; samt

dels att behållningen på i runt tal 12,4 miljoner kronor av införselav-

giftsmedel på potatis, som influtit före den 1 september 1965 och som redovisats inom normalramen, må användas i enlighet med vad som överenskommits mellan statens jordbruksnämnd samt jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation, innebärande att 8 miljoner kronor skall överföras till Fonden för främjande av forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område för att av fondens styrelse användas företrädesvis för att stödja forskning och försök i fråga om potatis och produkter av potatis och att av sistnämnda belopp 2 miljoner kronor skall reserveras för att av fondens styrelse i huvudsaklig överensstämmelse med en framställning, som gjorts av Sveriges utsädesförening i Svalöv, användas för att utbetala årliga bidrag till utsädesföreningens löpande kostnader för förädling av potatisutsäde samt att återstående 4,4 miljoner kronor skall reserveras hos jordbruksnämnden för att vid uppkommande behov av nämnden efter samråd med jordbrukets förhandlingsdelegation användas till regleringsändamål på jordbrukets område.

Beträffande det närmare innehållet i förenämnda motioner får utskottet hänvisa till motionerna I: 660 och II: 811.

Utskottet

I föreliggande proposition framläggs förslag till fortsatt provisorisk reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter och av sockernäringen.

Den provisoriska regleringen av priserna på vissa jordbruksprodukter avses omfatta tiden den 1 september 1966—den 31 augusti 1967. Förslaget grundar sig på en mellan statens jordbruksnämnd samt jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation träffad överenskommelse. För prisregleringen förordas att nu gällande provisoriska system med vissa jämkningar tillämpas även under nästa regleringsår. I fråga om sockernäringen föreslås en provisorisk reglering för tiden den 1 maj 1966—den 31 augusti 1967 i enlighet med en överenskommelse som träffats mellan statens jordbruksnämnd samt företrädare för Sveriges betodlares centralförening och Svenska sockerfabriks aktiebolaget. Förslaget innebär i förhållande till vad som nu gäller omläggningar av främst regleringsteknisk karaktär. Vidare framläggs förslag angående anslag för nästa budgetår till prisreglerande åtgärder på jordbrukets område och till särskilt stöd åt det mindre jordbruket.

Vad gäller regleringen av sockernäringen kan utskottet helt ansluta sig till vad i propositionen föreslagits. Övriga i propositionen framlagda förslag har utskottet likaså i allt väsentligt funnit sig kunna biträda. Utskottet uppstår i det följande till närmare behandling endast sådana spörsmål som ansetts bära föranleda särskilt uttalande.

I fråga om restitution av införselavgift vid import av levande djur före-

slår Kungl. Maj:t i enlighet med den träffade överenskommelsen att sådan restitution inte skall medges för levande djur, som faller under jordbruksregleringen, med undantag dock för andra hästar än sådana som införs på s. k. slaktdjurslicens. Förslaget innebär viss ändring i förhållande till de uttalanden i ämnet som senast gjordes av 1959 års riksdag, enligt vilka införselavgift i fråga om livdjur borde kunna restitueras efter ansökning hos statens jordbruksnämnd. Som anförts i propositionen är förslaget betingat av svårigheten att dra en gräns mellan livdjur och slaktdjur. Såvitt framgår av ett av regeringsrätten den 14 januari 1964 meddelat utslag torde hittills gällande direktiv för restitution av införselavgift för livdjur böra tolkas så att avgiftsfriheten skall gälla alla djur som inte kan bedömas som slaktdjur. Vid tidigare tillämpning var i princip endast avelsdjur undantagna från avgift. Enligt en mellan jordbruksnämnden och veterinärstyrelsen träffad överenskommelse kommer det i fortsättningen att klart framgå av de importlicenser för hästar som styrelsen utfärdar, om importerad häst är livdjur eller slaktdjur. För övriga levande djur, beträffande vilka licens tvång i allmänhet inte föreligger, är det ofta i praktiken omöjligt att avgöra om djuret importeras för slakt eller som livdjur. Särskilt gäller detta i fråga om den omfattande import av nötkreatur, framför allt av kvigor, som har skett under den senaste tiden.

I motionerna I: 660 och II: 812 har uttryckts farhågor för att en fri import av andra hästar än slakthästar bl. a. kommer att innebära betydande svårigheter för de inhemska uppfödarna att upprätthålla en ur alla synpunkter önskvärd rekrytering av goda avels- och bruksdjur ävensom risker för import av underhaltigt stomaterial. Mot bakgrund härav måste det enligt motionärerna framstå som berättigat att den inhemska hästaveln får det prisskydd som enligt propositionen avses i fråga om såväl slakthästar som alla andra levande djur inom jordbruksregleringens ram.

Utskottet vill i anledning av vad nu anförts till en början erinra om att utskottet i annat sammanhang denna session i avseende på kvaliteten på importerade hästar tagit ställning till frågan om fri import av hästar. (JoU 1966: 1, punkt 21:o.) Vad gäller Kungl. Maj:ts nu framlagda förslag innebär detta som framgår av det föregående en viss ändring i förhållande till vad hittills gällt bl. a. i fråga om införselavgifter för hästar. Utskottet kan för sin del biträda Kungl. Maj:ts förslag men vill samtidigt framhålla angelägenheten av att de praktiska konsekvenserna av den ifrågasatta ändringen noga följes av såväl Kungl. Maj:t som berörda myndigheter. Sitt ställningstagande har utskottet sålunda grundat på förutsättningen att jordbruksnämnden med uppmärksamhet följer utvecklingen på området och för Kungl. Maj:t framlägger de förslag som kan finnas motiverade i syfte att undanröja eventuellt uppkommande olägenheter av den förordade omläggningen. Utskottet utgår givetvis från att frågan om ett tillfredsställande gränsskydd vid import av levande hästar, som ej är avsedda för slakt, när-

mare undersöks vid de kommande övervägandena rörande ett nytt system för reglering av priserna på jordbruksprodukter.

Som framgår av propositionen har vid överläggningarna i samband med överenskommelsen om reglering av priserna på vissa jordbruksprodukter för nästa regleringsår bl. a. träffats uppgörelse mellan jordbruksnämnden och de båda delegationerna rörande användningen av en inom normalramen uppkommen behållning av ca 12,4 milj. kr. från vissa tidigare influtna införselavgifter för potatis. Uppgörelsen innebär att 8 milj. kr. skall överföras till fonden för främjande av forsknings- och försöksverksamhet på jordbrukets område (exportmedelsfonden) för att användas främst för att finansiera forskning och försök i fråga om potatis och potatisprodukter. Av beloppet avses 2 milj. kr. för årliga bidrag till Sveriges utsädesförenings löpande kostnader för att förädla potatisutsäde. Resten av nämnda 12,4 milj. kr., nämligen 4,4 milj. kr., skall användas för regleringsändamål på jordbrukets område. Departementschefen har emellertid förordat att beslut inte nu fattas rörande användningen av ifrågavarande införselavgiftsmedel. Som motivering för sin ståndpunkt har departementschefen erinrat om att förra årets riksdag ej biträdde ett då föreliggande förslag att ta i anspråk införselavgifter inom normalramen för forsknings- och försöksändamål. Härtill kommer att departementschefen anser ytterligare överväganden erforderliga i fråga om behovet att, såsom hittills avsetts, använda medlen för ändamål som är att hänföra till prisreglering på potatis. Dessa överväganden bör enligt departementschefens mening lämpligen ske i anslutning till ställningstagandena beträffande det nya system för prissättning av jordbruksprodukter som bör efterträda nuvarande provisorier.

Utskottet har för sin del inte funnit någon anledning att nu frånga den vid tidigare riksdagar hävdade principen att statsmedel till forskning och försök på jordbrukets område bör anvisas över statsbudgeten. I enlighet härmed och då utskottet i likhet med departementschefen anser att frågan om dispositionen av nu ifrågavarande införselavgiftsmedel bör prövas i samband med de stundande övervägandena rörande ett nytt prissättningsystem för jordbrukets produkter ansluter sig utskottet till departementschefens uppfattning att beslut inte nu bör fattas i frågan. Detta innebär att utskottet ej biträder vad i motionerna I: 661 och II: 811 yrkats om godtagande av den mellan jordbruksnämnden och de båda delegationerna träffade uppgörelsen i ämnet.

Utskottet anser sig i sammanhanget böra framhålla att utskottet förordar det i propositionen framlagda förslaget att av införselavgifter för potatis utanför normalramen för nästa regleringsår liksom nu i mån av tillgång på medel högst 1 milj. kr. ställs till Sveriges potatisodlares riksförbunds förfogande för att effektivisera matpotatisodlingen m. m. Likaså tillstyrker utskottet att Sveriges utsädesförening, i likhet med innevarande regleringsår, enligt Kungl. Maj:ts bestämmande av nyssnämnda införselavgiftsmedel

bör medges bidrag till föreningens kostnader för potatisförädlingsverksamheten.

I propositionen erinras om det av årets riksdag tidigare fattade beslutet om att stöd ej längre skall utgå till odlingen av spånadslin. Stödet har utgått ur det belopp av högst 3 milj. kr., som inom normalramen av införselavgifter för fettvaror får användas till stöd åt odlingen av oljelin. För 1964 års skörd utgick ett stöd av ca 1,9 milj. kr. Med anledning av att denna utgift bortfaller anser departementschefen att ett belopp, som motsvarar kostnaderna för stödet åt 1965 års skörd av spånadslin, inte bör få tas i anspråk för nästa regleringsår av de inom normalramen inflytande införselavgifterna på fettvaror. Frågan om användningen av detta belopp bör enligt departementschefen prövas av riksdagen i ett senare sammanhang. Departementschefens förslag om reducering av införselavgiftsmedlen kritiserar i motionerna I: 661 och II: 811, vari framhålls att slopanDET av spånadslinodlingen totalt sett ej medför någon nedskärning av de åkerarealer som under nästa regleringsår kommer att tas i anspråk för vegetabilieproduktion i landet. De minskade kostnaderna för jordbruket genom slopanDET av nämnda odling kommer enligt motionärerna att motvägas av ökade kostnader för andra produkter. Motionärerna anser därför att jordbruket efter överenskommelse med statens jordbruksnämnd, utan den inskränkning som förordats av departementschefen, skall äga förfoga över de införselavgiftsmedel, som nästa regleringsår inflyter inom den i propositionen förordade normalramen av 160 milj. kr. Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förslag, såvitt avser normalramens storlek, anser i likhet med motionärerna, att någon inskränkning i dispositionsrätten över ifrågavarande medel på sätt departementschefen föreslagit icke är motiverad. Utskottet vill därför på denna punkt förorda bifall till motionerna I: 661 och II: 811.

Under återopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

1) i anledning av motionerna I: 660 och II: 812 bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de åtgärder som kunna erfordras på grund av vad utskottet i det föregående anförte,

2) godkänna de i det föregående angivna grunderna för reglering av priser m. m. på vissa jordbruksprodukter under regleringsåret 1966/67,

3) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta ändringar i förordningen den 3 juni 1955 (nr 284) angående slaktdjursavgift m. m. i överensstämmelse med vad som angetts i det föregående,

4) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta ändring i förordningen den 7 juni 1956 (nr 401) angående reglering av införsel av vissa levande djur och jordbruksprodukter m. m. i överensstämmelse med vad som angetts i det föregående,

5) bemyndiga Kungl. Maj:t eller, efter Kungl. Maj:ts medgivande, statens jordbruksnämnd, att i övrigt vidta erforderliga åtgärder för att genomföra prisregleringen under regleringsåret 1966/67,

6) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 661 och II: 811, såvitt nu är i fråga, godkänna vad i det föregående föreslagits om användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1966/67, och av andra i samband med jordbruksregleringen under regleringsåret inflytande avgiftsmedel,

7) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 661 och II: 811, såvitt de ej tidigare behandlats, godkänna de förslag som framlagts i det föregående rörande dispositionen av införselavgiftsmedel, som inflyter eller influtit under regleringsåret 1965/66 eller tidigare regleringsår, och av andra i samband med jordbruksregleringen under samma regleringsår influtna eller inflytande avgiftsmedel,

8) godkänna vad i det föregående föreslagits rörande dispositionen av återstående behållning i clearingkassan för fettvaror,

9) godkänna de i det föregående angivna grunderna för reglering av sockerbetsodlingen och sockertillverkningen under tiden den 1 maj 1966—den 31 augusti 1967,

10) på riksstaten för budgetåret 1966/67 under nionde huvudtiteln anvisa

a) till *Prisreglerande åtgärder på jordbrukets område* ett förslagsanslag av 167 000 000 kr.,

b) till *Särskilt stöd åt det mindre jordbruket* ett förslagsanslag av 86 000 000 kr.,

11) medge att de under fonden för förslag till statsverket för budgetåret 1953/54 anvisade investeringsanslagen Lagring av jordbruksprodukter, Ytterligare lagring av jordbruksprodukter och Inlösen av inhemskt oljeväxtfrö under budgetåret 1966/67 används för de med anslagen avsedda ändamålen.

Stockholm den 14 april 1966

På jordbruksutskottets vägnar:

NILS G. HANSSON

Vid detta ärendes slutbehandling har närvarit:

från första kammaren: herrar Mossberger, Nils Hansson*, Hedström, Magnusson, Hermansson*, Augustsson, Isacson, fru Lundblad, herrar Skårman och Lundberg;

från andra kammaren: herrar Hansson i Skegrie, Eliasson i Moholm, Johanson i Västervik, Persson i Skänninge, Lundmark, Eskilsson i Likenäs, Rimås, Dahlgren, Björk i Påarp och Berndtsson.

* Ej närvarande vid justeringen.

Reservationer

1. av herrar *Mossberger, Hedström, Magnusson, Augustsson, fru Lundblad*, herrar *Johanson* i Västervik, *Persson* i Skänninge, *Lundmark, Eskilsson* i Likenäs och *Björk* i Påarp, vilka ansett

dels att det stycke i utskottets utlåtande som börjar på s. 21 med orden »I propositionen» och slutar med orden »motionerna I: 661 och II: 811» bort ha följande lydelse:

»I propositionen — — — (lika med utskottet) — — — av 160 milj. kr. Utskottet, som biträder Kungl. Maj:ts förslag, såvitt avser normalramens storlek, vill i anledning av nu ifrågavarande motionsyrkanden erinra om att riksdagen i fråga om införselavgiftsmedel, som räknas in i normalramen, fattar beslut såväl om storleken av nämnda ram som i fråga om de ändamål till vilka medel inom ramen får användas. Utskottet har icke kunnat finna att nu föreliggande material utgör tillräcklig grund för ett beslut rörande användningen av de medel, som berörs i motionerna. Denna fråga bör såsom departementschefen anfört prövas av riksdagen i ett senare sammanhang. Intet hindrar givetvis att jordbruksnämnden — om nämnden efter utredning skulle finna att det spärrade beloppet av införselavgifterna inom normalramen behöver tas i anspråk — under det kommande regleringsåret framlägger förslag härom för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning. Någon riksdagens åtgärd i anledning av förevarande motionsyrkanden synes därför icke påkallad.»

dels att utskottets hemställan under 6) bort lyda sålunda:

»6) med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 661 och II: 811, såvitt nu är i fråga, godkänna vad i det föregående föreslagits om användningen av införselavgiftsmedel, som inflyter under regleringsåret 1966/67, och av andra i samband med jordbruksregleringen under regleringsåret inflytande avgiftsmedel.»

2. av herrar *Nils Hansson, Hermansson, Isacson, Skårman, Lundberg, Hansson* i Skegrie, *Eliasson* i Moholm, *Rimås, Dahlgren* och *Berndtsson*, vilka ansett

dels att utskottets utlåtande fr. o. m. det stycke å s. 20 som börjar med orden »Utskottet har» t. o. m. det stycke som slutar med orden »för potatisförädlingsverksamheten» bort utbytas mot text av följande lydelse:

»I motionerna I: 661 och II: 811 framförs stark kritik mot att departementschefen ej ansett sig kunna godkänna den av jordbruksnämnden och de båda delegationerna träffade uppgörelsen i förevarande ämne. Motionärerna finner att bakom förslaget ligger en allvarlig strävan från jordbrukets sida att genom en ökad försöks- och forskningsverksamhet förbättra såväl potatisodlingens effektivitet som potatisens kvalitet. Försöksverksamheten har hitintills enligt motionärerna bedrivits med otillräckliga medel och därför ej kunnat ge de resultat som är nödvändiga för att åstadkomma en för såväl odlarna som konsumenterna önskvärd förbättring av förhållandena på potatisområdet. Bl. a. mot bakgrunden härav förordar motionärerna att den av jordbruksnämnden, jordbrukets förhandlingsdelegation och jordbruksnämndens konsumentdelegation träffade uppgörelsen godtages av riksdagen.

Även utskottet har vid sin prövning av nu förevarande spörsmål funnit starka skäl tala för den av jordbruksnämnden och delegationerna intagna ståndpunkten. Utskottet vill därför biträda vad i motionerna I: 661 och II: 811 härutinnan föreslagits.»

dels att utskottets hemställan under 7) bort lyda sålunda:

»7) i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 661 och II: 811, såvitt de ej tidigare behandlats, godkänna de förslag som framlagts i det föregående rörande dispositionen av införselavgiftsmedel, som inflyter eller influerit under regleringsåret 1965/66 eller tidigare regleringsår, och av andra i samband med jordbruksregleringen under samma regleringsår influerats eller inflytande avgiftsmedel,»